

NEWSLETTER

institut
VÁCLAVA
KLAUSE

Editorial

Václav Klaus:

Karanténa – Přežije naše svoboda éru pandemie?

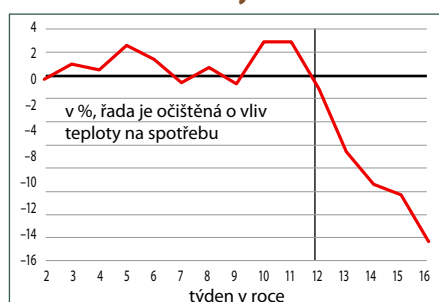
Otázka IVK: Jak bude podle Vás změněn svět po pandemii? A jak je možné tomu čelit?

(V. Klaus, P. Nečas, P. Drulák, C. Höschl, J. Keller, M. Singer, D. Kovářová, T. Břicháček, L. Jakl, M. Semín, B. Kuras, L. Zálom, I. Strejček, J. Peňás, H. Lipovská, V. Vondruška, S. Křeček, T. Jirsa, P. Kolář, L. Motl, M. Macek, D. Kaiser, Z. Koudelka, M. Knížák, J. Žamboch, M. Ševčík, D. Tříška, M. Šmuc, P. Robejšek)

Milan Knížák 80

DUBNOVÝ GRAF IVK

První koronavirová data: Meziroční změna spotřeby elektriny v ČR

Pozn.: Svíslá čára označuje uzavření obchodů 14. března 2020. Pramen: ČNB

Institut Václava Klause o.p.s.

Šárecká 29
160 00 Praha 6
e-mail: office@institutvk.cz
www.institutvk.cz

IVK – Newsletter
Institutu Václava Klause
Registrace MK ČR E 11024
Periodicita: měsíčník
Datum vydání: 28. 4. 2020

KARANTÉNA*

Přežije naše svoboda éru pandemie?

Václav Klaus

Institut Václava Klause pandemii nemoci Covid-19 bral od počátku nesmírně vážně. Nikdy ji nepodceňoval – nejen kvůli nemoci samotné, ale hlavně kvůli očekávatelným a za první dva měsíce (u nás v Evropě) již uskutečněným opatřením. Ta mají a mít budou velmi vážné důsledky na společnost, politiku a ekonomiku, na životy nás všech.

Již na začátku února 2020 jsem v televizním rozhovoru zdůraznil, že i když tuto nemoc nesmíme podceňovat, přesto zásahy státu do chodu společnosti, ekonomiky a lidské svobody nesmíme přehnat a přestřelit. Po dvou měsících rychlého šíření nemoci a neméně rychlého zavádění restriktivních opatření států celého světa začíná více platit obava druhá. Obava z toho, že důsledky léčení nemoci budou větší než nemoc sama.

Pandemie této nemoci bude dříve či později vyřešena. Více se trápíme tím, že řešení této pandemie otevřelo stavidla obří expanzi státu do našich životů.

Sérií dvanácti článků, na jejichž napsání se podílel celý náš institut, jsme se pokoušeli podívat na tyto problémy z více stran a úhlů, než je to obvyklé v denním tisku. Tento náš, dosud asi nejkomplexnější pohled na tuto problematiku nesoupeří se stovkami a tisíci článků, které na toto téma dnes a denně na celém světě vznikají. Touto sérií se snažíme vyjádřit specifický pohled na tyto věci tak, jak je vidí IVK (a věříme, že s námi většina normálních lidí). Chtěli bychom poděkovat vedení a pracovníkům portálu *IDNES.cz* za rozsáhlý prostor, který nám po dobu dvou týdnů každý den poskytovali. Snad nelitovali.

Náš pohled není fatalistický. Obáváme se však, že v unikátní kombinaci zdravotního

* Předmluva k nové knize Václava Klause a kol. IVK *Karanténa*, Institut Václava Klause, 2020.

a společenského problému začíná mít ta druhá stránka stále větší váhu. Pandemie této nemoci bude dříve či později vyřešena. Více se trápíme tím, že řešení této pandemie otevřelo stavidla obří expanzi státu do našich životů. V jednom z našich článků jsme napsali, že se bojíme více lidí než virů, že sice vnímáme a oceňujeme starost a starání se politiků, ale že nevidíme jejich schopnost určit jasnou strategii a té se držet. Nejvíce se obáváme toho, že bude touto expanzí státu omezena naše svoboda.

Nechceme šířit pesimismus. Udržet rozumný vztah mezi strachem a nadějí považujeme za klíčové.

Proto tato krátká knížka, která vznikala ve složitých podmínkách karantény, kdy koordinace autorů byla velmi složitá. Autorský tým se mnou pracoval ve složení: Jiří Weigl, Ladislav Jakl, Ivo Strejček, Filip Šebesta a Petr Macinka. Nepostradatelná byla rovněž pomoc našeho sekretariátu – Kateřiny Bartošové a Elišky Jankové. Speciální dík zasluží prof. Milan Knížák a Andrea Schneider za podobu obálky, ale i celá řada dalších přátel, s nimiž jsme celý tento seriál průběžně diskutovali.

V Praze dne 9. dubna 2020

EDITORIAL

Shrnutí aktivit IVK za poslední měsíc vlastně nedává tak krátký seznam, jak by se mohlo v době home officové, době těžkostí se vzájemnou komunikací, jednoduše v době karantény na první pohled zdát.

Podařilo se nám zprovoznit online výuku v kurzu *Transformační procesy v ČR* a každé úterní odpoledne tak mohou studenti, ale i další zájemci sledovat na našem YouTube kanále živě přenášenou přednášku Václava Klause a třeba mu i položit doplňující dotaz.

Již minule jsme psali o knize Stanislavy Janáčkové *Obchodní války a pozice České republiky*. V karanténě jsme nelenili a psali a tak Vás o měsíc později mohu upozornit na naši další knihu, s pořadovým číslem 49. Její jméno zde, a nejen zde, už vlastně několikrát zaznělo. Jmenuje se *Karanténa*, s podtitulem

OTÁZKA IVK

V anketní otázce minulého vydání Newsletteru jsme se na samém počátku korona krize respondentů ptali, zdali je dnešní „moderní svět“ tolik jiný než v minulosti. Po měsíci v karanténě je leccos jasnější, a proto se tážeme stejné skupinky autorů jako před měsícem (ale i respondentů nových) na trochu jinou, avšak podle našeho názoru navazující otázku.

Pandemie koronaviru ke katastrofě globálních rozměrů, alespoň na základě vývoje posledních týdnů, nesměřuje. To stejné však nelze říct o reakci na koronavirus. Zdá se, že nositelem změn světa, tak jak ho známe, bude spíš přehnaná reakce na virus, a nikoli virus sám. Teze, že svět se zásadně změní, neboli že se musí zásadně změnit, zároveň vycházejí (nepřekvapivě) ze stále stejných pokrokářských kruhů jako doposud. Proti těm jsme se my vymezovali před pandemií a činíme tak i dnes. Náš konzervativní přístup ke světu je dlouhodobě znám, netoužíme svět měnit jako jiní. Proto se ptáme:

Jak bude podle Vás změněn svět po pandemii? A jak je možné tomu čelit?

Petr Nečas

bývalý premiér ČR

Svět se měl radikálně změnit například již po 11. září 2001 nebo po pádu Lehman Brothers. Ve skutečnosti se s jistým časovým zpožděním svět vrátil do svých běžných kolejí, i když některá rezidua řešení katastrofické situace zůstala. V prvním případě fízlující stát s masivními odposlechy, sledováním kdekoho a zahraničními vojenskými intervencemi „exportujícími demokracii“, v druhém případě s masivními fiskálními a monetárními impulsy vlád a centrálních bank jako

(Pokračování ze strany 1)

Přežije naše svoboda éru pandemie? Základem knihy je 12 textů Václava Klause a kolektivu IVK, které vycházely na přelomu března a dubna na zpravodajském serveru *IDNES.cz*. Přečtete si předmluvu, která je úvodním textem tohoto vydání. Trefnou obálku knize navrhl a namaloval Milan Knížák.

Toto vydání je na první prolístování trochu jiné. Obsahuje méně našich textů – které ale nalezete na našem webu, například výborný komentář Jiřího Weigla *Povelikonoční přemítání nad dnešní situací* – o to větší prostor dáváme respondentům v anketě, která zabírá v podstatě celé vydání. Má dvě části, v té první jsme se rozhodli oslovit autory z minulého čísla, v té druhé pak oslovujeme autory „nové“, ty, kdo na minulou otázku neodpovídali. Myslíme si, že tato anketa na anketu minulého vydání v mnohém navazuje.

V závěru ale přeci jen dostalo prostor i něco trochu jiného. Již zmiňovaný Milan Knížák totiž oslavil 80 let.

Filip Šebesta

součástí politicko-ekonomického mainstreamu. Ale běžný život se dříve či později vrátil ke své každodennosti.

Současné koronavirové vypnutí ekonomiky vládami a hysterizace části veřejnosti médii bude mít podobný průběh. Běžný život se postupně obnoví, ale jaká zůstanou rezidua tentokrát? Proletarizace živnostníků a malých podnikatelů, konsolidace celých ekonomických odvětví ve prospěch velkých korporací, snadnost uzamknutí občanů v jejich domovech a především v hranicích země, mediálně-politická hysterizace lidí jako nástroj politického marketingu?

Katastrofy i se svými rezidui nemění běžný život. Vlády totiž v tomto případě do značné míry improvizují. Horší je cílevědomá a soustavná politika vlád. Green Dealy jsou nebezpečnější než koronaviry a občanský vzor je zcela na místě.

Petr Drulák

politolog, Ústav mezinárodních vztahů

Už dnes se objevují dvě protichůdné reakce. Progresivisté použijí dobře známý argument: globální problém vyžaduje globální řešení. Pandemie jim ukázala, že lidstvo čelí společným hrozbám, a proto musí postupovat jednotně. Jednotný postup se však nebude týkat pouze pandemií ale především dalších globálních otázek včetně migrace, obchodu, investic či klimatických změn. Zkušenosti s pandemií využijí k výzvám posilovat globalizaci, což znamená smazávat hranice mezi státy, posilovat nadnárodní instituce, připravovat globální plány.

Ale větší váhu spíše budou mít konzervativní argumenty. Nikoliv virus sám, ale rychlost jeho šíření je výsledkem globalizace. V boji s ním se ukázalo, že státy umí uzavřít hranice, že toto opatření je účinné,

že tentýž globální problém má v různých společnostech odlišné projevy, že různé společnosti vnímají odlišné rizika, a proto se jiné řešení než národní ani nenabízí. Očekávám posilování národní či regionální soběstačnosti napravující předchozí excesy globalizačního liberalismu. Může to však vyústit do vzniku autarkních geopolitických bloků a do jejich globální konfrontace, jak si představoval Orwell. Tomu je třeba čelit realistickým internacionalismem usazeným mezi soběstačností a otevřeností.

Cyril Höschl

psychiatr, ředitel Národního ústavu duševního zdraví

Kdo tvrdí, že zná odpověď na tuto otázku, mýlí se. Já se mohu buď *obávat*, že se svět zásadně změní, nebo naopak mohu *doufat*, že se vrátí tam, kde byl, nebo mohu *odhadovat*, že to bude něco mezi tím. Celosvětové šílenství, kdy v Malajsií policie odchyťává surfaře na volném moři (!) a na Krétě v oblastech, kde touto dobou není živáčka, se místní musí mobilem hlásit, když vyjdou z domu na volné prostranství, vypadá, jako kdyby se hrálo o nový společenský řád. Obyvatelstvo se bez boje vzdává jedné svobody za druhou, zakazuje se cestovat a vskutku hrozí, že ne vše se jednou vrátí tam, kde to bylo před koronavirem. Vzpomeňme jedenáctého září – už nikdo nevrátil ponižující kontroly na letištích do rozumných mezí: vylejí vám do výlevky i trochu sunaru pro kojence. Dalším příkladem je tzv. povodňová daň. Ví někdo, že by ji deset let po povodních vrátili zase zpátky?

To jsou nikoli zanedbatelné důvody k obavám, protože tentokrát je zářez do fungování demokracie západního stříhu ještě daleko hlubší a zdaleka mu není konec. My optimisté se však snažíme do posledního

dechu doufat v to lepší. Čelit zhroutení světového řádu se dá i tím, že si své přesvědčení nenecháme pro sebe, stůj co stůj. Můžeme tak pomoci přesvědčit nerozhodnuté, že strach není nejlepším rádcem a že je třeba začít normálně žít.

Jan Keller
sociolog

Pokud se najde v řádu měsíců spolehlivá očkovací látka a účinný lék, svět se dostane do obvyklých kolejí během krátké doby. Zkomplikovat by to mohl pouze příchod hospodářské krize, jejíž realnost jako neekonom nedokážu posoudit. Je ale známo, že třeba ekonomika Itálie stojí nad propastí i bez koronaviru. Pokud se lék nalézt nepodaří a navíc se zjistí, že imunita vyléčených trvá jen krátce a pak se nemoc opět vrací, bude svět vystaven nejen ekonomickým cyklům, ale také cyklům pandemickým. Dohromady by to vytvořilo situaci nezvladatelnou vládami. Za naivní a hloupou pokládám představu progresivistů, kteří vidí v koronaviru šanci upořádat společnost podle svých představ. Nebezpeční však tito lidé nejsou. Pokud by došlo k nejhoršímu, stáhnou se jako první do naprosté izolace a svoji revoluční aktivitu vyčerpají tím, že si budou co půl hodiny měřit teplotu.

Miroslav Singer
hlavní ekonom Generali
CEE Holding

Připomínám, že o tom, jak se změní svět rozhodnou změnami svého chování lidí. A ti budou měnit své chování i podle toho, jak si vyhodnotí svá rizika, která dnes s koronavirem plynou. Proto se mi zdá ještě brzy na hodnocení. Nevíme, jestli koronavirus skončí vakcinací, nalezením léku, nebo tím, že svět zůstane v tom podivném polocho-

du, ve kterém se dnes nachází, dokud se virus během několika let kontrolovaně „nerozšíří“. Také se společnosti mohou vzburřit, neb zjistí, že pokus o kontrolované šíření není dlouhodobě mj. i ekonomicky únosný.

Z čehož plynou i dramaticky odlišné scénáře toho, na co se ptáte. Ale rozhodně se mi zdá, že bude ve světové ekonomice kladen větší důraz na lokálnost zdrojů, že se dnes i staří lidé učí objednávat běžné nákupy přes internet (a bude se jim to nakonec líbit) atd. atd. A také se modlím, aby můj pocit, že potřebuji osobní kontakt s jinými lidmi, sdílelo za měsíc dost dalších lidí.

U bránění a zvratu jevu negativních, nevím, nevím. Pandemie posílí roli států, které ji zvládnou, který jiný subjekt by ji měl zvládat než stát? Zdá se mi, že spíš IVK může čerpat útěchu v tom, že nadnárodní evropské instituce rozhodně nezaperily, že problémy eurozóny jsou stále zřetelnější. Leč nepřehlížejme, že dvě kandidátské země na Balkáně dostaly v krizi swap linky a to tam nadšení pro eurozónu podstatně zvedne.

Vlastně, abych shrnul, na tu otázku je nejspíš stále ještě brzo, probíhá krizový management. A ten ze své podstaty nemá s fungováním volného trhu mnoho společného...

Daniela Kovářová
prezidentka Unie
rodinných advokátů

Svět nezmění pandemii samotná, ale přehnaná reakce států, korporací a jednotlivců na ni. Státy podobné krize milují, politici o ně prosí osud, a když přijdou, uzurpují si tolik moci, kolik mohou. Část veřejnosti bude i nadále ustrašená, což povede k hysterii a k podpoře pečovatelského státu. Kus svobody nenávratně mizí a je otázkou, zda existuje cesta, jak ji získat zpátky. Zkušenost učí, že restrikce rychle zavedené ve stavu legislativní nouze se odstraňují desítky let. Mnohé povodňové balíčky jsou součástí

českého práva dosud. Situace bude o to složitější, že podobně postupují i ostatní země.

Je třeba překonat strach, protože dlouhodobě pokrývá charakter. Kladné vzory motivují. Elity musí vystoupit a společnost uklidňovat. Politické strany musí opustit cestu malicherného okopávání kotníků a uražené jeřitnosti, kdo komu ukradl jaký nápad, a vymyslet optimistickou alternativu. Média, která přispěla k šíření strachu a třetinu společnosti dovedla na kraj paniky, se musí přeorientovat na pozitivní témata. Dobrých příkladů ukázala pandemie celou řadu: základem přežití je rodina a obec, menší skupiny a aglomerace, v nichž funguje altruismus a vzájemná pomoc. Jako koneckonců v dějinách vždycky.

Tomáš Břicháček
právník a publicista

Každá nová krize bývá pro různé politické proudy pobídkou pro hlásání jejich starých receptů. Kdo vždy předepisoval „více Unie“, posilování moci státu nad společností a hospodářstvím nebo vytváření „nového člověka“, bude tak činit i při této příležitosti. A právě tak my opět voláme třeba po „méně Unie“, po opuštění schengenského projektu či po návratu pokory.

Vývoj po pandemii bude záviset do značné míry na tom, zda jeden, nebo druhý tábor vzejde posílen a zda bude schopen své vize naplňovat výrazněji než doposud. Myslím, že v tomto ohledu je předčasně dělat jakékoli velké závěry. Rozhodně není namístě malovat čerta na zeď a předpokládat, že pokrokáři se dostanou nutně ještě více do sedla. Přinejhorším bych očekával návrat do starých kolejí. Neztrácejme však naději, že Evropa a svět se mohou změnit naopak k lepšímu. Namísto pesimismu nabídneme odhodlání sami přispět k příznivému obratu a bojovat s opačnými tendencemi. ▶

NABÍZÍME

Nová publikace **Václava Klause** a kol. autorů Institutu Václava Klause **Karanténa** přináší exkluzivní studii mapující a analyzující širší souvislosti koronavirové pandemie. Studie o dvanácti částech vycházela na přelomu března a dubna 2020 jako seriál na zpravodajském serveru *iDNES*.

„Nepředstíráme, že jsme lékaři či epidemiologové, nechceme ohromovat ani vyčtenými moudrostmi z jejich oborů, ani přemírou statistických dat o úmrtnosti, smrtnosti a nakažlivosti koronaviru. S vědomím skutečnosti, že vždy v životě (i v pandemii) existuje vždy něco za něco, jsme však přesvědčeni, že zapomínat na možnost, že důsledky léčby nemoci mohou být ve svém součtu horší než nemoc sama, se nám může vymstít. Proto jsme přesvědčeni, že se současnou situací musí zabírat a své názory vyslovovat i lidé zabývající se veřejnou politikou, společenskými a ekonomickými tématy. V posledních letech či desetiletích jsme se věnovali mnoha podobným mnohadimenzionálním problémům, a proto se nyní věnujeme i koronavirové krizi. Nechceme dopustit, aby se současná krize stala zámkou k hlubokým politickým, společenským a ekonomickým zásahům do života nás všech na příští dekády.“

72 stran, 100 Kč

objednávky na: www.institutvk.cz

Ladislav Jaki
člen správní rady IVK

Jednotlivá antiepidemická opatření vlády mě téměř nezajímají. A to včetně režimu odbourávání restrikcí. Ano, některá bych dělal jinak, to asi kdekdo. Ale myslím, že „tam“ nesedí lidi ani chytřejší, ani blbější, než jsme my nebo jakýkoli jiný kolektiv. Mají ale zodpovědnost a musí nějak v běhu věcí rozhodovat. Vůbec se tím nevyčerpávejme. My přece vidíme dál, za aktuální exekutivní život. My vidíme dál, protože věc nahlížíme ideově. A v pokřiku po krocích vlády, která rozhoduje zhruba stejně dobře či stejně špatně jako každá jiná, nám nezániká to podstatné: zažíváme přípravu k největší změně uspořádání světa, vládnutí, vztahu soukromého a veřejného, osobnostních a občanských práv za celé naše životy, a to na dlouhé generace a po celém světě. V této chvíli se trénuje na jednotlivostech naší obyčejné (ani horší, ani lepší) vlády je malicherné a pod úrovní velkých mužů.

Michal Semín
zakladatel Akce D.O.S.T.

Přál bych si, aby koronavirová šlamastyka vyústila v posílení suverenity národních států a rozumnou podobu deglobalizace. Ale příliš s tím nepočítám. Globalisté využijí současné krize k posílení svých pozic zaváděním technokratické diktatury, jak o ní sní lidé typu Billa Gatese. Inspirování čínským systémem sociálního kreditu, pokusí se zplodit digitálního Velkého bratra, „trasujícího“ všechny naše aktivity – co kupujeme, kam cestujeme, co čteme, s kým se scházíme. Původní utopický sen o světě bez hranic tak rázem přetaví v svět samých hranic, kde o propustnosti mezi nimi bude rozhodovat naše digitálně zachycená a příslušnými úřady vyhodnocená zdravotní či jiná způsobilost. Byl jsi v kontaktu s nakaženým? Šup do karantény. Smýšlíš či se chováš antisystémově? Pak zapomeň na benefity, jimž se těší poslušná část obyvatelstva. Nejsem ekonom, ale obávám se snah o prosazení základního nepodmíněného příjmu a zrušení hotovostních plateb. Všem těmto tendencím je třeba vzdorovat, dokud je čas. Informovat, burcovat, psát a protestovat. Zapojit se do národně konzervativního a svobodu hájícího politického proudu a získávat pro něj podporu ve svém okolí. Hledat pevnou oporu v našich duchovních a kulturních tradicích a tak se bránit proti zvýšeným snahám našich protivníků prohloubit sociální vykořeněnost a atomizaci postmoderní společnosti.

Benjamin Kurás
spisovatel

Pokusím se rozlišit to, jak bych si takovou změnu přál, od toho, jak se obávám, že by mohla dopadnout. A hmatnu do historie. Velký černý mor 1347-51 pohřbil třetinu obyvatel a s nimi celou středověkou ideovou i ekonomickou a politickou strukturu Evropy. Z troskek vyrostla renesance a změnila svět. K lepšímu. O tři staletí později za podobného moru ve venkovské karanténě trvajícím půldruhého roku Newton přišel na svoje nejlepší nápady, které změnil svět. Taky k lepšímu. Rád bych v dnešní krizi viděl něco, z čeho by podobně vyrostlo něco lepšího. Zatím se mně to moc nedaří, protože možná trochu selektivně sleduji, jak se vytvářejí podmínky pro další vítězství padouchů.

V dnes už evergreenové knížce *Jak přežít padouchy* jsem padoucha definoval jako někoho, kdo ke svému prospěchu zneužívá bezmocnosti druhých. Těch bezmocných bude hodně. V téže knížce taky pozorují z historie, že padouchy nelze porazit, lze je jen usměrnit tím, že se jim slušné chování zvýhodní nad neslušným. Najdete tam i návody, jak se to dá dělat. Zde se nám vejde jen jeden: Usilovat o politický a ekonomický systém, v němž se bude vyplácet jen činnost vedoucí k tvoření a údržbě užitečných věcí a neužitečná činnost bude ztrátová. Dnes to máme vzhůru nohama, a proto krachujeme, i bez viru.

Luboš Zálom
místopředseda
Svobodných

Jsme svědky epidemie ztráty soudnosti a občanské obezřetnosti. Lidé ve strachu z koronaviru připustili masivní okleštění své svobody a opatření přijímají bez jakékoliv zdravé kritiky. Ztrátu svobody si omlouvají tím, že zdraví je přednější než peníze, aniž by si uvědomili, že jsou to hodnoty spojené: chudá společnost nemůže být společností zdravých lidí. A že se lidé opět spoléhají na všemocný stát, dává tušit, že ekonomický kolaps budou stejní lidé chtít napravovat pomocí státu. Ztráta obezřetnosti jim přitom brání uvědomit si, že stát nic takového řešit nedokáže a zpět k prosperitě se nelze pointervenovat.

Budeme svědky vstupu státu do firem pod záminkou jejich záchrany, stát bude usměrňovat jejich činnost, nabídku apod. Malé firmičky budou obětovány. Bude dokonán přechod od jakés takés svobody k systému, který lze nejlépe nazvat korporátním fašismem. Důležité je uvědomit si, že záminka k okleštění svobody a nastolení jakési měk-

ké verze totalitářství už zde bude navždy: vědci se vesměs shodují, že Covid-19 nelze zcela vymýt a bude se i nadále v lidské populaci vyskytovat (např. Dr. Adalja z Johns Hopkins University), a pokud se lidé nezabývají svého strachu a obětují svoji svobodu iluzi bezpečí, budeme se točit v kruhu. Čelit tomu lze jediným způsobem: začít racionálně uvažovat.

Ivo Strejček
člen správní rady IVK

Svět po pandemii se změní natolik, nakolik dnešní vládní rozhodnutí a opatření budou většinou veřejnosti akceptována jako nová normalita, nakolik se změní uvažování větší obyvatel. A zdá se, že mnohým prosazená opatření vyhovují, že znovuobjevený trend všestranného plánování života společnosti a našich životů, je pro mnoho obyvatel přijatelný, snad i vítaný. Mě šokuje, že drtivá většina lidí v nejrůznějších průzkumech a anketách vyjadřuje podporu vládním kolektivním – v důsledku kolektivizujícím – opatřením a fakticky bez odporu se podřizují vládním plánování sil ve společnosti. Netřeba se bát starého, „hrubého“ socialismu a jeho protagonistů, je třeba být na pozoru před socialismem nové kvality v nových barvách, s novými slogany a v příjemném balení. A varovné tendence tu jsou!

Ne pandemii sama, ale způsob vládního (ne)zvládnutí pandemie otevřelo cestu k novému socialismu: nastolilo představu „matematického“ řízení společnosti, pustilo z řetězu dominanci dohledu IT technologií a novodobých IT plánovačů, legitimizovalo beztržestné plýtvání veřejnými penězi. Takové obrysy bude zřejmě mít „postkoronavirová“ společnost – neboť lidem to většinově asi moc nevadí. Čelit této „infekci“ nového socialismu se musí dnes, čekání na návrat „před“ pandemií je bláhové. Pouze přiznání, že svoboda a trh jsou ve smrtelném ohrožení, jaké moje generace nezažila, nás může mobilizovat k rozhodným akcím. Luxus času na pouhé úvahy nemáme.

Jiří Peňás
publicista
a komentátor Echo24

Představy, že se svět po nějakém zásadnějším kolektivní zkušenosti (války, velké krize, ale i epidemie) nějak změní, nejsou myslím jen projevem tužeb pokrokářů. Jednak je to evidentní a něco se určitě (trochu) změní, byť aspoň na chvíli. Třeba právě vědomí, že se to může zase stát, a může to být mnohem horší. To může na jedné straně vést k větší kontrole obyvatelstva, ztrátě někte-

rych svobod, k určité paranoi, ale třeba také k nějaké pozitivní prevenci, k lepší logistice, humanizaci péče o staré a bezmocné – a doufám i ke snaze nebyť příště vydán na pospas lidové Číně. Na představě, že si důležité věci vyrobíme nebo vypěstujeme sami, nebo aspoň v Evropě, není přece nic pokrokářského. Změna může být i konzervativní, v návratu k nějakým starým ctnostem, na nichž síla Západu od Říma stála: uměřenosti, střídmosti, pevnosti.

Takže možná, že bychom si nějakou změnu přáli i my, kteří jsme nebyli právě nadšeni z té podoby „pokroku“, po jehož dráze se svět kamsi řítí před jarem 2020. Změna může být třeba právě v tom, že by náš svět (naše kultura, náš Západ) v té věčné a rychlé proměně poněkud ustal, zvolnil, třeba se i na chvíli zastavil a uvědomil si, kam došel a jestli mu tam bylo dobře. A on ten výpadek z jara 2020 by třeba k něčemu takovému mohl posloužit. K nějaké reflexi, k nějakému zpomalení, k nějakém nadhledu. (Ale spíš to půjde zase rychle k normálu a posvíští to do pekel jako by se nic nestalo.)

Vlastimil Vondruška
historik

Po každé velké krizi v dějinách přišla změna, i když ne vždy k dobru. Věřím však, že tahle otevře oči alespoň rozumné části populace. Předpokládám, že se prohlou-

bí zápas mezi stoupenci tradičních hodnot (tedy národních států, klasické rodiny a společenského pragmatismu) a ultralevicovými modernisty (stoupenci absolutistické Evropské unie, multikulturnosti a ideologického voluntarismu).

Pokles výkonnosti ekonomiky bude pozitivním katalyzátorem, protože výdaje se budou muset směřovat na oživení výroby a podporu zemědělství, a nikoli na neproduktivní výdaje (státem počínaje a aktivisty konče). Situace české ekonomiky je ovšem lepší než velké části západoevropských zemí, kde se vyostří sociální rozměr krize. Evropská unie bude přežívat jako namyšlený moloch, ale její reálný vliv poklesne. Přes halasná prohlášení ustoupí do pozadí problém boje s klimatickými změnami a začne se s reálnými opatřeními jako je péče o krajinu a vodní zdroje. Pročistí se umělecká a mediální scéna, protože bude méně peněz na dotace těch aktivit, které nejsou určené pro lidi, ale žijí paraziticky na dotacích. Kvalita života ve východní a střední Evropě na rozdíl od Západu poroste. Dějinným změnám čelit nejde, ty přijdou, ať chceme nebo ne.

Hana Lipovská
ekonomka

Klást si otázku „*Jak je možno čelit změně světa po pandemii?*“ znamená implicitně

předjímat, že prohráme. Tím bychom skutečně prohráli ještě před začátkem boje – a uvolnili místo těm, kdo chtějí krizi využít k prosazení vlastních zájmů. My však nesmíme porážence připouštět, aby (nám) svět *byl změněn*. Svět přece mění vždy jen konkrétní lidé – ti, kdo mají odvahu převzít zodpovědnost. Výsledek proto bude vypadat podle toho, který pohled se prosadí.

V zásadě dnes proti sobě stojí tři směry. První, nejhlásitější, chce návrat k předkrizovému stavu. Utíkají se k němu ti, kdo touží po jistotě, po bezpečí známého, i když dost možná nevyhovujícího, statu quo. Druhý, progresivistický, směr chce využít krizi jako příležitost k oslabení jednotlivých států a hodnot, k přenesení dalších pravomocí do Bruselu, k posílení módních trendů místo zásad. Třetí směr, ke kterému se hlásím, rezoltně odmítá návrat zpět k životu před krizí. Naopak, chce návrat zpět k hodnotám a myšlení, díky kterým jsme se dokázali dostat až na předkrizovou úroveň. Návrat zpět k podnikavosti, pracovitosti, svobodomyšlnosti, odvaze, ochotě nést odpovědnost, k spořivosti namísto zadlužování, návrat k volnému trhu. Rezignovat na tyto hodnoty neznamená návrat zpět před Covid-19, nýbrž propad zpět před rok 1989.

Dnes proto není čas na defenzivu, ale na ofenzivu. Dnes – ne až po krizi – proto musíme bojovat za změnu světa tak, abychom později jiné změně nemuseli čelit.

Václav Klaus

O světě si mluvit netroufám. Spíše se trápím tím, co bude s námi. S námi, v naší malé zemi uprostřed Evropy, která – svým členstvím v Evropské unii – svobodná není. V zemi, která není pevná, která není rozhodná, která se sice umí přikrčit a přežít, ale neumí jít za svým. To asi platilo vždy, neheroizoval bych ani Masarykovu republiku. Teď, když jsme v průběhu posledních dvou desetiletí opustili éru našeho chvilového polistopadového vzepětí, kdy se utápíme v žabomyších politických sporech a kdy se – zejména někteří z nás – uspokojují v minulosti neznámou úroveň konzumu, hrozí, že budeme pasivními subjekty toho, co se s námi bude dít. A už se bohužel děje.

Epidemie nemoci Covid-19 uvrhla svět (u nás spíše silněji než je tomu v zemích kolem nás) do akceptace řady nebezpečných tendencí předkoronavirové éry, které by bez dnešní koronavirové paniky a bez dnešních nouzových stavů nebylo tak

snadné v demokratické společnosti přijmout.

Čeho jsme dnes svědky?

– Byla radikálně omezena svoboda člověka v mnoha aspektech;

– byla hluboce zasažena ekonomika (a kvůli tomu budou zesíleny státní zásahy všeho druhu a na dlouhou dobu bude potlačován trh);

– začíná rozvrat veřejných financí, což vyvolá rozpočtové problémy a tím bude znemožněno realizovat nejrůznější štedré sociální programy, na které si lidé v posledních desetiletích zvykli (jimž dává korunu paní Maláčová);

– bylo prolomeno soukromí jednotlivce (jeho sledování moderními technikami a technologiemi bylo v podstatě „nouzově“ legitimizováno);

– byla zpochybněna, nejen krátkodobě, svoboda cestovat do zahraničí (protože byla předtím nezodpovědně absolutizována);

– byla otevřena cesta k nebezpečné inflaci, která ožebračí miliony lidí atd.

Zda bude toto všechno pokračovat až do „hořkých konců“, záleží jedině na nás. Záleží to na tom, zda všechny tyto nepěk-

né změny přijmeme, resp. zda jim budeme schopni čelit. Klademe si otázku, zda jim bude schopna čelit naše dnešní politická reprezentace. A zda to vůbec bude chtít dělat? A když ne ona, tak kdo? Ale to už by byly odpovědi na jinou otázku.

Stanislav Křeček
ombudsman

Změněn svět? Obávám se, že problémy lidí v tomto světě jsou natolik nesrovnatelně rozdílné, že uvažovat o celosvětových změnách je sotva možné. Ale těch v oblasti práva vidím celou řadu. Nejsem si však jist, že jde o problémy světové, ale rozhodně se týkající „našeho“ světa. Zdá se mi totiž zřejmé, že na situaci ve které se nacházíme, nebylo právo připraveno a že si tedy budeme muset ujasnit zcela základní pojmy.

Pokud v demokratické společnosti platí, že občanovi je dovoleno vše, co není zakázáno, platí současně, že jde o vymahatelné právo nebo jen o možnost, jejíž rozsah se určuje podle situace? Jaké místo a zda vůbec nějaké má „test proportionality“ v době nouzo-

vého stavu? Představuje-li nouzový stav již sám o sobě zásah do práv občanů je ještě nezbytné, aby současně došlo k formálnímu vypovězení norem garantujících základní práva a svobody? Jsou opatření vlády opatřeními obecné povahy nebo jde o právní normu? Lze některé instituty, se kterými stojí a padá právní stát (např. volby) odložit s odvoláním se na ochranu zdraví občanů? Lze z téhož důvodu suspendovat právo na opuštění vlastní země? Nejde jen o hledání odpovědi, ale především o to, jaká část společnosti bude odpovědi na tyto otázky, ať již budou jakékoliv, považovat za další garanci svých práv a která část je bude považovat za nepřipustné omezení. A tím si vůbec nejsem jist...

Pavel Kolář
lékař a fyzioterapeut

Dnes je již jasné, a to jsme na začátku, že budeme rozdělovat život před koronavirem a po koronaviru. Jaký bude život po koronaviru, se zatím lze jen domnívat, ale zasáhne všechny oblasti našeho života, včetně politiky. Vzhledem k přerůstající epidemii strachu a narůstajícího nového „hippies“ období pro určité skupiny obyvatel, bude těžké najít cestu k normálnímu životu i po rozvolnění karanténních podmínek. Epidemii můžeme vzdorovat přirozenými prostředky, ale to při současném psychologickém nastavení lidí a v důsledku prozrazování určitých politických a obchodních zájmů bude již velmi obtížné.

Tomáš Jirsa
senátor ODS

Jako celoživotní optimista bych si jako následek koronavirové krize přál pozitivní změny. Přál bych si, aby Evropané díky přícházející ekonomické krizi hromadně odmítli New Green Deal. Přál bych si, aby se po zkušenosti s totálním zaspáním Evropské Komise ohledně koronavirové krize rozběhla tolik nutná debata o reformě EU. Přál bych si, aby se více vlády vrátilo národním státům, jak to národní státy ukázaly v době řešení koronavirové pandemie.

Jako realista však vím, že se nic podobného nestane. Mysleli jsme si, že jsme demokratický stát a svobodní lidé. Je fascinující, jak si necháme zavřít hospody, živnosti, zastavíme velké výrobní podniky, zavřeme hranice, nevycházíme z domů. Umrtvíme veškerou ekonomiku. Všechno snášíme, protože média a vláda vyvolaly v lidech strach, strach o život. Ale to vlastně není nic nového, vyvolání

strachu a paniky posloužilo už v minulosti, jen jsme na to pozapomněli.

Svět po pandemii se změní, mění se už teď... přijde ekonomická krize, takže ke strachu o zdraví, přibude ještě strach existenční. Nejhorší je, že lidé si postupně na tu ztrátu svobod zvyknou, což je horší, než celý koronavirus. A celému tomu cirkusu šéfuje bývalý komunista a spolupracovník StB, tedy člověk, který v podobném marasmu zahájil svoji kariéru. Skoro začínám věřit konspirační teorii o tom, že vláda záměrně likviduje střední třídu, protože to nejsou její voliči.

Co nás čeká? S první podzimní nudlí u nosu vláda zase všechno zavře? Nejhorší smrt je z vydešení...

Luboš Motl
fyzik

Velká část lidstva, včetně mnoha „pravičáků“, podle alarmistické demagogii médií, podle níž je Covid-19 odrůdou invaze mimozemšťanů. Po několika měsících je stále jasnější, že měli pravdu ti z nás, kteří nemoc považovali za sestřenicí chřipky. Celonárodní karantény asi situaci v mnoha zemích zhoršily. Poprvé za staletí se většina národů dobrovolně vzdala svobody pohybu, práva podnikat, kultury, turistiky a velké části ekonomiky. To, že se „progresivní“ Švédsko stalo důležitou výjimkou, mnohé z nás překvapilo. V USA zůstalo přes 20 milionů nezaměstnaných za pouhé 4 týdny. Odhady poklesu HDP se pohybují mezi 5 a 50 procenty; ekonomické důsledky pokoří recesi z roku 2008 a možná i Velkou hospodářskou krizi. Povinně uzavřené podniky budou během měsíců znovuotevřeny, ale všudypřítomný strach a očekávaný odstup mezi lidmi přidusí řadu odvětví dlouhodobě.

Česko by nemělo zapomenout, že nejhorší roky morové epidemie 14. století (černá smrt 1347–1351), kdy vymřela asi polovina Evropy, byly zároveň i nejlepšími léty Česka pod „největším Čechem“ Karlem IV. Měli bychom si vzít příklad ze Švédska a co nejrychleji vrátit „starý svět“. Je to pro nás i přiležitost.

Miroslav Macek
spisovatel

Začnu slovy Lewise Thomase o smrtelných nebo téměř smrtelných autoimunitních reakcích organismu, které platí i pro současnou přehnanou, hysterickou reakci: „Jsme obětí svého generálního štábu“.

Existují pak dva základní směry příštího vývoje.

1) Dramatické zmenšení a zkvalitnění státního aparátu, decentralizace, debyrokratické a ponechání co největšího prostoru pro podnikavost a pracovitost lidí.

2) Centralizace, zvětšení státního aparátu a šikany, cíleně nespravedlivé přerozdělování peněz ještě mokrych z tisku, bruselský tlak na plošné přerozdělení následků mizerné politické práce, s libými řečmi o nezbytnosti táhnout za jeden provaz, vždyť jsme všichni Evropané, a setrvalé další a další zmenšování prostoru pro svobodné rozhodování lidí pod záminkou jejich „ochrany“.

Je ve mně stále jiskřička naděje, že se v Česku objeví skutečný státník, který v silně pravděpodobném případě, že se nastartuje druhá možnost, bouchne pěstí do stolu a svolá lidi do šiku, aby měl co nejrychleji k dispozici politickou sílu prosadit kratičký zákon číslo 1 nové, pokoronavirové éry: česká legislativa je nadřazena eurounijní, a pak se pustil do vymetání Augiášova chléva.

Obávám se však, že to dopadne jako obvykle, když jsou lidé vystrašení tak, že ztrácejí zdravý rozum, tedy za 2).

Daniel Kaiser
publicista a komentátor
Echo24

Otázka je trochu fatalistická, zatím doufám není jisté, že se svět skutečně změní. Záleží na reakci veřejnosti, odborné a posléze obecné, v těchto dnech a týdnech. Česká vláda dělala tvrdou politiku, ale při hlasitém protestu v detailech několikrát rychle ustoupila. Co by nás mělo zneklidňovat bez ohledu na to, jestli se po pandemii vrátíme do starého světa nebo ne, je síla vědecko-mediálního komplexu, která byla v pandemii demonstrována. Velké televize a u nás hlavně ČT se svým zpravodajským kanálem vytvořily v prvních týdnech (do konce března v krystalické podobě) tak apokalyptické ovzduší, že dokonce ani kdyby Babišova vláda chtěla, v tu chvíli by jí nezbylo nic jiného, než život v zemi vypnout – na přání veřejnosti.

V onom sousloví vědecko-mediální komplex bych ještě doporučil slovo *vědecký* psát v uvozovkách. Mezi vědci a lékaři bylo už brzy hodně disidentů, jen se na obrazovky začali dostávat příliš pozdě, až když už byla politika vlád všude po Evropě daná, a kdy už by pro vlády bylo těžké karanténu skončit bez ztráty tváře. V britském *Spectatoru* jsem našel neuvěřitelnou větu, kterou novináři řekl anonymní vládní zdroj: „Veřejnost nás do lockdownu zavedla, veřejnost nás z něho zase bude muset vyvést“. Česká veřejnost by po konci pandemie měla kriticky zhodnotit práci těch, kdo ji dokázali takhle vyděsit. Systém „vědecko“-mediálního komplexu se nemusí omezovat jen na viry. ▶

Zdeněk Koudelka
právník

Tiž, kteří demonstrovali proti ministryni spravedlnosti, jež na jejich životy nemá vliv, nyní poslušně nosí roušku. Země českých hospod a moravských vinných sklípků zažívá jejich zavření. Překvapilo mne udavačství, že si někdo nevzal roušku, byl na chalupě či udělal zabijačku. Společnost může snadno sklouznout do totality.

Vraťme stát do normálního života. Vládní opatření poškozují ekonomiku zákazy i vytvářením atmosféry trvalého nebezpečí. Je možné, že až se hospody a vinárny otevrou, budou prázdné, protože se lidé budou bát. Proto tam zajdu hned první den. Výborně vystupil v Senátu brněnský onkolog prof. Jan Žaloudík, který srovnal úmrtí na koronavirus s celkovou úmrtností i s dopady rakoviny a ukázal na nemístnou paniku, kterou živí i Česká televize. Některá rozhodnutí státu jsou jak ze Švejka, když policie nutila nudisty, aby si nasadili roušky, či manželé museli mít roušky v autě, ale v posteli ne, našťástí.

Krise může být přínosná. Odhalila slabost bruselských úřadů. Hospodářský propad může vést k rušení zbytečných orgánů. Můžeme mít o třetinu členů menší Parlament, méně ministerstev i krajů. To zajistí trvalé úspory. Budeme-li však za čtvrt roku chodit s náhubkem a nedostaneme se na Slovensko či do Vídně, bude to prohra. Ale i za války se dělaly černé zabijačky a pařilo se. Lidská přirozenost se úplně a trvale spoutat nedá. A to je naděje.

Milan Knížák
výtvarník

Bohužel, svět změněn bude. Je změněn už teď, ale nejdříve bych se zeptal, proč celá situace vznikla. Proč ta globální panika, když se jedná podle všech ukazatelů o nevýjimečnou, málo agresivní chorobu? Je to manévr Číny nebo naopak, americká iniciativa či touha bank zvýšit inflaci a znehodnotit tak měny? Nabízí se spousta názorů, ale nemohu se přiklonit ani k jednomu, nemám dost informací a nedůvěřuji spikleneckým teoriím.

Překvapil mě globální strach z koronaviru, který vystupňoval až do hysterie a některé režimy ho zneužily. Jeden z nich je Česká republika. Chaotická opatření vlády, kterým nelze rozumět jinak než jako pokusům o manipulaci, která má někoho zvýhodnit a někoho poškodit. Jak jinak si vysvětlit otvírání velkých obchodů a trvalou blokádu

drobných podnikatelů, v jejichž prostorech je daleko jednodušší dodržovat hygienické podmínky než např. v OBI či v supermarketech.

Naše vláda se rozhodla vládnout skrze SMS zprávy a média. Pokleslé televizní stanice v čele s ČT nepřetržitě straší koronavirem. Zacházejí s námi jako s méněcennými jedinci, kterým musí být nařizováno vše.

Jak jsem již jednou napsal: ve slušné společnosti se doporučuje, v totalitních společnostech nařizuje. Česká vláda se chová totalitně. Nejhorší je, že se velká část společnosti nechává zmanipulovat. Objevily se staré necnosti totalitního života. Udavačství. Kdo nemá roušku, je zločinec. Vytvořily se oddíly domobrany, které hlídají nošení roušek. To považují za nejdopornější jev posledních týdnů.

Chci připomenout, že vláda jsou pouze úředníci, kteří spravují *naše* peníze, jsou *námi* placeni a *nám* odpovědění. Když ministr zdravotnictví prohlásí „já dám...“ co je to za opovážlivost? On nic nedává. Tak mluví i předseda vlády a další ministři. Nesmyslné je zadlužování země jen proto, že vláda promrhala prostředky, které měly být právě dnes při ohrožení použity.

Koronavirovou kampaní se změnil svět a nikdo už to nevrátí. Není cesty ven než důsledně dbát na osobní svobodu s vědomím občanské zodpovědnosti, bez které demokracie neexistuje. Zlu je nutné se vždy vzepřít!

Jan Žamboch
farmaceut a právník

Ve změněném světě již žijeme, zatím se situace vyvíjí velmi nepředvídatelně. O podobu „světa po pandemii“ se hraje již dnes a pasivita není na místě. V první řadě bude nutno zjistit skutečnou nebezpečnost viru, zda vůbec došlo k nějakému vybočení, které by ospravedlňovalo tak razantní omezení svobody, jakému jsme vystaveni. Dramaticky vypadající čísla v přirozeném dlouhodobém kontextu nakonec nijak hrozivá být nemusí. Objasnění těchto technických otázek je k vyřešení problému nezbytné, vyžádá si ovšem nějaký čas.

V každém případě platí, že hlavní hrozbou není virus, ale nekontrolované posilování moci státu. Pokrokáři jsou zdá se epidemii zaskočeni. Zapráhnout virus do svých zájmů se jim zatím nepodařilo, a přitom strunu strachu, kterou se snažili rozehrát v rámci environmentalismu, virus rozezněl výrazně silněji než neuchopitelné klima. Na koni jsou dnes spíše etatisté. Ti bez většího odporu přicházejí s návrhy na dalekosáhlé zásahy do našich životů, „podporou“ podnikání počínaje a roztáčením inflace konče. Koronavirové katastrofě, ať už ji vy-

volal virus, nebo lidé, musíme čelit důrazem na racionální přístup a lpěním na demokratických procedurách. Začal bych požadavkem, aby vláda předložila odůvodnění svých čím dál zmatenějších opatření.

Miroslav Ševčík
proděkan pro studium
NF VŠE

Bude trvat dlouhá léta, možná desetiletí, než se utlumí různé vášně spojené s touto historickou epizodou vývoje lidstva. Konečně možná mnozí pochopí, že individuální svoboda je po zdraví tím nejdůležitějším, co člověk má. Svoboda a zdraví jsou nenahraditelné. Žijeme v přímém přenosu především mediální hysterie a v některých zemích i neschopnosti řešit krizové situace.

Bylo by dobře, aby exekutivní složky moci co nejdříve pochopily, že úplná izolace není ani střednědobým, a hlavně ne dlouhodobým, řešením pandemické situace. Ano, dodržujeme hygienické podmínky, možná nosíme roušky delší časové období, ale neničíme jemné předivo tržních vztahů. Nekritizují tím opatření, která byla naší exekutivou relativně včas a relativně správně přijata pro utlumení nárazu útoku pandemie, ale nemohu souhlasit s relativně pomalým procesem obnovy ekonomické aktivity.

Je zcela zřejmé, že pandemie s sebou bohužel přinese posílení role státu, které neodpovídá „zásluze“ státu na řešení stávající situace. Určitě se bude snažit i establishment nadnárodních institucí (ať už se jedná o EU, WHO, OSN či další), které zcela selhaly v období pandemického šílení, o posílení svého postavení a své role v budoucnosti. K zabránění posílení těchto institucí bychom měli napříť svoje síly.

Bohužel bude realizován efekt západky. Bude pokračovat proces etatizace. Zrychlí se proces přechodu na bezhotovostní platby, prohloubí se šmírování pod záminkou tu chytré karantény, jinde ochrany před bůh ví, čím dalším. Budou to desítky nepřátelských procesů k tržně-konformnímu prostředí.

A jak je možné tomu čelit? Jen stěží. Ale přesto jsem optimistou. Věřím, že aspoň části populace zůstane k dispozici koronavirem nenapadený selský rozum, že nepodlehne kolektivistickému pábení a budou i nadále poukazovat na nebezpečí ztráty individuální svobody. Z historie víme, že každé omezení individuální svobody vedlo dříve či později ke snížení životní úrovně, snížení osobního blahobytu a k celonárodní újmě. Pro mnohé tak nastává období, které nebude naplněno nesnesitelnou lehkostí bytí. Snad se bude jednat o období aspoň snesitelné těžkosti žití. ▶

Michal Šmucr
hnutí SPD

Poslední dny a hodiny v průběhu řešení problémů s výskytem viru Covid-19 stále více štěpí dvě roviny. Rovinu reálných čísel a faktů a rovinu prezentace šíření viru a jeho důsledků, kterou vidíme v médiích. Jsme svědky posilované kumulace strachu, který odvádí pozornost lidí od ostatních problémů. Je důležité, jak rychle a zdali vůbec se dokáže společnost tohoto strachu zbavit. Kde lidé překonají mediální manipulaci, tam dokáží racionálně zvládnout dopady současné situace, které nejsou samy o sobě fatální a katastrofické. Je realitou, že mediální rovina vytvořená kolem šíření viru Covid-19 pouze překrývá růst globálních ekonomických problémů a zvýšená bezpečnostní rizika. Právě situace v globální ekonomice a bezpečnosti, která je spojena s rozpadem jedno-polárního světa, bude hlavním příběhem navazujícím na pandemickou krizi.

Virus Covid-19 je epizoda, provázející a katalyzující skutečnou krizi, která vzniká nezávisle na pandemii. Krizi, která bude nebezpečná pro naše chápání svobody a demokracie. Pro nás bude zásadní, jestli zvolíme reálné hájení vlastních národních zájmů v oblasti ekonomické i bezpečnostní, nebo se plně podvolíme a necháme se manipulovat v cizím zájmu. Struktury Evropské unie ukazují schopnost nedělat malé chyby. Obávám se, že na chybách budou důsledně trvat, neboť řada z nich plyne z chybné koncepce Evropské integrace. Klademe si dnes otázky nad budoucím

vývojem a situací. Zjednodušená odpověď zní: „Svět pro Českou republiku bude boj o naše zájmy, svobodu a demokracii“. Je otázkou, jestli k tomu máme odvahu.

Dušan Tříška
ekonom

K tématu mám několik následujících poznámek:

1) Z mnoha míst se ozývá, že reakce na Covid-19 je „iracionální“. Moje první poznámka je tedy připomínkou, že už při studiu reálného socialismu jsme říkali, že za každou domnělou iracionalitou jeho tehdejších „ismů“ se ve skutečnosti skrývá naše nepochopení jejich skutečných příčin. Poměrně pracně jsem pak došel k závěru, že vrozenou vadou tehdejšího systému byla extrémní neefektivnost trhů s výrobními prostředky – tehdy deformovaných faktickou neexistencí soukromého vlastnictví.

2) Stejně tak bychom měli dnes hledat i jádro iracionality aktuálně prosazovaných „ismů“, včetně jejich nepochopitelné obliby mezi mladší generací. Neboli, i v případě tzv. progresivismu nezbyvá než systematicky hledat důvody, proč jsou ty jeho „ismy“ snad ještě nakažlivější než koronavirus.

3) Poslední poznámka je vlastně návrhem, abychom za účelem uvedeného boje uzavřeli – mezi sebou – dohodu, že skutečná příčina aktuální iracionality je ve skutečnosti stejná jako kdysi. Opět spočívá v degeneraci trhů s výrobními prostředky, tentokrát ovšem deformovaných tzv. globalizací, ať už ji reprezentuje EU nebo firma Microsoft.

Petr Robejšek
zakladatel Realistů

Dojde k nepodstatným změnám (příbude videokonferencí, home office a roušek), ale nikoliv k nezbytným kvalitativním změnám. Epidemie není jejich důvodem, ale byla by vhodnou příležitostí.

Jejich příčinou je ustrnulý ekonomický růst. V cestě mu stojí víceméně nasycená společnost (Lewitt 1983), ale podnikatelé a politici se přesto snaží vydupat jej ze země. Jedni potřebují zákazníky a druzí nepotřebují sociální neklid, ale k dispozici mají jen dvojsečná opatření.

Proto politici lidem neřekli, že sen o věčně bohatnoucí společnosti je u konce. Mísoto toho záplatuji „konzumní mezeru“ pomocí rostoucích sociálních výdajů, kvůli kterým se ale musí zadlužovat. Přesto přibývá demonstrací a silí protestní strany. Čiší z toho zloba těch, kteří se ptají, proč se bůžek blahobytu odvrátil zrovna od nich.

Západní civilizace musí vyvážit nepochopitelnou mezi „mít a být“ dříve než dojde k jejímu zániku. Z pasti nemožného růstu blahobytu pro všechny se společnost může dostat jen tak, že začne doplňovat ubývající materiální konzum tím, co je hodnotné právě proto, že se to nedá koupit. Iluze? Jediná alternativa k válce nebo revoluci.

Konzumní společnost ochrnutá strachem z korony zahlédla svět, ve kterém nezáleží jenom na věcech. Ale byl to jen krátký okamžik a proto nevěřím, že to stačí k nutné změně. ■

Milan Knížák 80

Laureát Ceny IVK za rok 2015, všestranný umělec a bystrý glosátor profesor Milan Knížák se 19. dubna 2020 dožil významného životního jubilea 80 let. Chtěli bychom mu touto cestou popřát k jeho kulatému výročí pevně zdraví a spoustu životního elánu do další práce.

IVK před pěti lety uspořádal u příležitosti 75. narozenin Milana Knížáka společenské setkání na Hanspaulském zámečku s názvem *Fenomén Knížák*. O několik měsíců později byla na pulty knihkupectví uvedena stejnojmenná kniha, jejíž myšlenka a základ vznikly právě během onoho dubnového odpoledne na Hanspaulce. „*Zajímá nás Milan Knížák jako člověk vybudovaných, pevných a přesvědčivě obhajovaných názorů na svět kolem sebe. Všimali jsme si, jak rozhodně – a ve všech ohledech svobodně – se tento člověk vyjadřoval po celá desetiletí k vývoji uvnitř české společnosti, jak aktivně přispíval k jejímu přetváření všude tam, kde se cítil odborně povoláný či manažersky zdatný.*“ Řekl u příležitosti křtu knihy její autor a editor Ivo Strejček.

Pravidelní čtenáři Newsletteru znají Milana Knížáka jako britkého a nekompromisního komentátora veřejného dění (ostatně jeden takový jeho příspěvek najdete i v tomto čísle). Mimo jeho pevných názorů a postojů však čas od času naši produkci oživí i jeho originální a stejně nekompromisní tvorba umělecká. Milan Knížák je autorem řady obálek našich publikací (včetně té poslední a nej-

aktuálnější – *Karanténa*, viz str. 3), stejně jako několika novoročních „PéeFek“ nebo ilustrace v publikaci *Hanspaulka* atd.

Obrazem na obálce knihy *Fenomén Knížák* sice autor sebevědomě prohlašuje, že „ART IS EASY“, my ostatní (smrtelníci) však tušíme, že bez daru talentu ale i cílevědomé pile to nejde.

Ještě jednou všechno nejlepší!

Kolektiv IVK

Milan Knížák přebírá z rukou Václava Klause výroční Cenu IVK za rok 2015.